

GURU

TALOUS
EKONOMI

2015

TALOUSGURU 2015 -ALKUKILPAILUKYSYMYKSET JA MALLIVASTAUKSET OPETTAJILLE

1. VEROTUSKYSYMYYS

Yhdistä oikein (yhteensä max 3 pistettä/0,5 pistettä per kohta)

a) Kirkollisvero	1–2%
b) Yleinen ALV	24%
c) Keskimääräinen ennakonpidätysprosentti 60 000 euron vuosituloilla vuonna 2014	31,5%
d) Helsingin kunnallisvero	18,5%
e) Terveystuotteen ALV	0%
f) Kirjojen ALV	10%

Yllä olevat prosenttiluvut ovat oikeissa kohdissa, kilpailussa järjestys on vastaajille sekoitettu. Saadakseen täydet pisteet kilpailijan on osattava yhdistää prosentit oikeisiin verokohtiin.

Mallivastaukset prosenttien taustalla:

- Suomessa kirkollisveroa maksavat evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon jäsenet. Kirkollisveron määrä lasketaan seurakunnan tuloveroprosentin (kirkollisveroprosentin) perusteella. Prosentti vaihtelee seurakunnittain ja se on kunnasta riippuen 1–2 prosenttia.
- Useimpia tavaroita ja palveluita koskeva arvonlisäverokanta Suomessa on 24%.
- Veroprosenttilaskurilla 60 000 euron ennakonpidätysprosentti keskimääräisessä kunnassa, jossa kunnallisvero on 19,75%. Henkilö kuuluu tehtävässä kirkkoon, koska enemmistö yhä kuuluu.
- Helsingin kunnallisvero on 18,5%.
- Terveystuotteen- ja sairaanhoitopalvelun myynnistä ei suoriteta arvonlisäveroa. Vero on siis 0%.
- Kirjojen arvonlisävero on Suomessa 10%.

2. KÄSITTEET

Selitä lyhyesti seuraavat käsitteet (6 pistettä/1 piste per käsite)

a) ASP (1 piste)

Mallivastaus:

ASP eli asuntosäästöpalkkiojärjestelmä on valtion luoma järjestelmä, jolla kannustetaan ja helpotetaan ensimmäisen oman asunnon hankintaa. ASP:n kautta asuntosäästöille saa poikkeuksellisen hyvää korkoa ja lainan edullisilla ehdoilla. ASP-tilille kertyneiden säästöjen vuotuinen talletuskorko on 1%. Lisäksi pankit voivat maksaa talletuksille lisäkorkoa, kun ASP-säästämisen ehdot on täytetty ja asunto hankittu. Korko ja lisäkorko ovat poikkeuksellisesti verovapaita. ASP-lainalle tai osalle siitä voi saada 10 vuoden ajan valtion korkotukea. Jos lainan korko ylittää korkotukiaikana 3,8%, valtio maksaa 70% tämän tason ylittävistä korosta. Korkotuella on paikkakunta-kohtaiset enimmäismäärät. Korkotuettua lainaa voi saada Helsingissä enintään 180 000 €, Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla enintään 145 000 € ja muualla Suomessa enintään 115 000 €. Pankin kanssa voi tehdä ASP-sopimuksen, jos on 18 - 30-vuotias

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että ASP on asuntosäästöpalkkiojärjestelmä, joka tarjoaa nuorelle ensiasunnon ostajalle korkotukea.

b) Euribor (1 piste)

Mallivastaus:

Euribor on päivittäin julkaistava euromaiden yhteinen viitekorko, jolla pankit tarjoutuvat lainaamaan vakuudettomasti varoja toisille pankeille euromääräisillä rahamarkkinoilla. Euribor on euroalueen ja Euroopan tärkein viitekorko. Euribor-korkoja käytetään viitekorkona erilaisten rahamarkkinasopimusten hinnoittelussa ja esimerkiksi Suomessa yleisesti myös asuntolainojen viitekorkona. Euribor määräytyy tietyksi kuukausimääräksi kerrallaan (1–12 kk) ja sen korko vaihtelee kuukausimäärästä riippuen tällä hetkellä 0,009%–0,334% välillä.

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että Euribor on (päivittäin julkaistava) euromaiden yhteinen viitekorko.

c) Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha (1 piste)

Mallivastaus:

Ansiosidonnainen työttömyyspäivärahan taso perustuu työttömyyttä edeltäneeseen palkkatasoon. Siinä on kaksi osaa: perusosa, joka on peruspäivärahan suuruinen ja kaikille sama sekä ansio-osa, joka perustuu työttömyyttä edeltäneeseen palkkaan. Ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan on oikeutettu henkilö, joka on ollut vähintään 26 viikkoa työttömyyskassan jäsenenä ja täyttää työssäoloehdon. Ansiosidonnaista päivärahaa maksetaan 500 täydeltä työttömyyspäivältä.

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että mainitsee ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan saannin edellyttävän työttömyyskassan jäsenyyttä ja että päivärahan suuruus määräytyy työttömyyttä edeltävältä ajalta ja palkan suuruudesta.

d) Talletussuoja (1 piste)

Mallivastaus:

Talletussuoja tarkoittaa, että tilinomistaja saa kaikissa oloissa, esimerkiksi pankkeja koskevassa kriisissä talletuksensa korkoineen takaisin. Suoja käsittää talletukset 100 000 euroon saakka yhdessä pankissa tai pankkiryhmässä. Talletussuojan enimmäismäärä on pankkikohtainen. Suomessa toimiluvan saaneet pankit ovat velvollisia kuulumaan talletussuojarahastoon ja maksamaan sille kannatusmaksuja vuosittain.

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että mainitsee tilinomistajilla olevan pankkitalletuksilleen suojan 100 000 euroon saakka yhdessä pankissa.

e) Liikevaihto (1 piste)

Mallivastaus:

Liikevaihto tarkoittaa myyntituottojen summaa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihtoon luetaan yrityksen tuotteiden ja palveluiden myynnistä saamat tulot. Myynnistä vähennetään myönnetyt alennukset ja myynnin määrään perustuvat verot (kuten arvonlisävero). Liikevaihto mittaa yrityksen liiketoiminnan laajuutta.

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että mainitsee liikevaihdon kuvaavan/mittaavan yrityksen saamia vähennysten jälkeisiä tuloja vuodessa.

f) EKP (1 piste)

Mallivastaus:

Euroopan keskuspankki (EKP) hallinnoi EU:n yhteistä rahaa euroa ja valvoo hintojen vakautta. EKP vastaa rahapolitiikasta ja tukee talouspolitiikan toteuttamista EU:ssa. EKP sijaitsee Frankfurtissa Saksassa.

Saadakseen täydet 1 pistettä vastaukseksi riittää, että mainitsee EKP:n Euroopan keskuspankiksi, joka vastaa EU:n rahapolitiikasta (euron osalta).

3. LYHYT ESSEE

a) Mikä on maksuhäiriömerkintä ja mikä sen aiheuttaa? (2 pistettä)

Maksuhäiriömerkintä_(mitä tarkoitetaan, miten voi saada ja mistä syystä)

Yksityishenkilö voi saada maksuhäiriömerkinnän luottotietoihinsa **pitkittyneen maksun laiminlyönnin** seurauksena usealla eri tavalla. Käytännössä henkilö on jättänyt maksunsa / laskunsa maksamatta usean kuukauden ajalta eikä useiden perintäkirjeiden jälkeenkään ole hoitanut maksujaan. ½ p.

Maksuhäiriö voidaan merkitä luottotietorekisteriin vasta jos **viranomainen** (esimerkiksi tuomioistuin tai ulosottoviranomainen) **tai kulutusluottoja myöntävä yritys on todennut maksun laiminlyönnin**. Pelkkä maksun myöhästyminen sen eräpäivästä ei aiheuta merkintää luottotietorekisteriin. ½ p.

Maksuhäiriömerkintä voidaan **rekisteröidä kuluttajan luottotietoihin** eri tavalla. Yksittäinen maksuhäiriömerkintä säilyy luottotietorekisterissä sen lajista riippuen kahdesta viiteen vuotta. Henkilö ei voi saada luottotietomerkintää tietämättään, vaan asiakkaalle ilmoitetaan aina merkinnästä sekä siitä, kuinka kauan merkintä säilyy luottotietorekisterissä. ½ p.

Luottotietoja keräävät ja luottotietorekisteriä ylläpitävät alaan erikoistuneet yritykset. Luottotietorekisterin tarkoituksena on auttaa luotonantajia välttämään luottotappioita. Perusteet maksuhäiriömerkinnän syntymiselle on määritelty luottotietolaissa. ½ p.

b) Mitä seurauksia maksuhäiriömerkinnällä voi olla? (3 pistettä)

3 pisteen vastauksen edellytyksenä, että tietää kolme seurausta.

Maksuhäiriömerkinnät voivat hankaloittaa elämää monin eri tavoin.

- Luottokorttien saaminen on lähes mahdotonta.
- Jo olemassa olevat pankki- ja luottokortit voidaan vaatia takaisin. Kaikki pankit eivät välttämättä myönnä edes sellaisia maksukortteja, joilla ostosten määrä varataan tililtä reaaliaikaisesti (esim. Visa Electron).
- Pankkilainan saanti ilman takausta tai takaajaa voi olla vaikeaa.
  - o tilanne riippuu maksuhäiriön vakavuudesta ja talouden kokonaistilanteesta. Vakuudetonta lainaa ei kuitenkaan saa ja esimerkiksi asuntolainaan vaaditaan normaalia enemmän vakuuksia (esimerkiksi takaajia). Samoin maksuhäiriömerkinnällä voi olla vaikutusta lainan korkoon.
  - o vaikka opintolainalla onkin valtion takaus, sitä ei välttämättä saa.
- Asunnon vuokraaminen voi vaikeutua huomattavasti. Maksuhäiriömerkintä voi estää myös vakuutuksien ottamisen, vuokra-asunnon ja vuokranantajan yleensä edellyttämän kotivakuutuksen saanti vaikeutuu.
- Työpaikan saanti joillakin aloilla vaikeutuu, koska osa työnantajista tarkistaa työnhakijan luottotiedot.
  - o Tällaisia ovat erityisesti työtehtävät joihin liittyy taloudellista vastuuta.
- Osamaksusopimuksien tekeminen ei enää onnistu. Puhelinliittymän tekemisessä vaaditaan vakuutta tai ennakkomaksuja, maksuhäiriömerkintä

estää myös pikavippien saamisen ja tavaroiden ostamisen osamaksulla sekä etäkaupan. Tavaraa ei lähetetä ostajalle laskua vastaan, tavarat lähetetään joko postiennakolla tai ennakkomaksua vastaan.

c) Maksuhäiriömerkintöjen yleisyys Suomessa (1 piste)

Suomen Asiakastiedon ylläpitämän rekisterini mukaan suomalaisista noin kahdeksalla prosentilla on maksuhäiriömerkintä. **1 p.**

Maksuhäiriömerkinnät ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana huolestuttavasti. Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä on kasvanut tasaisesti lähes kaikissa ikäluokissa, erityisen paljon maksuvaikeuksia on miehillä (30–34-vuotiaat), mutta kasvua on ollut myös selvästi eläkeikäisten joukossa.

4. PITKÄ ESSEE

Vertaile kahden suomalaisen kunnan, A:n ja B:n, taloustilannetta oheisten tilastotietojen perusteella.

1) Miten 2008 alkanut taloustaantuma näkyy kuntien taloudessa? (2 pistettä)

- Yleisiä havaintoja: Molemmissa kunnissa työllisyys on heikentynyt ja työttömyysaste noussut, yhteisöverokertymä alentunut ja pitkäaikaiset velat nousseet, kunnallisveroa on jouduttu kiristämään **1 p.**
- Kunnan A talouteen on vaikuttanut suhteellisesti enemmän yrityssektorin heikentynyt tilanne (yhteisöveronkertymän aleneminen on ollut voimakkaampaa kuin kunnassa B). Kunnasta B taas on hävinnyt selvästi enemmän työpaikkoja, mikä on heijastunut alentavasti kuntalaisten verotettaviin tuloihin. Molemmissa kunnissa on syntynyt painetta korottaa kunnallisveroprosenttia. **1 p.**

2) Arvioi oheisten tunnuslukujen perusteella, kummalla kunnalla on tulevana vuosina paremmat mahdollisuudet käyttää rahaa investointeihin. (4 pistettä)

- Kunnan B vuosikate on selvästi alhaisempi kuin kunnan A, mikä tarkoittaa, että juoksevien menojen jälkeen kunnalla B jää vähemmän rahaa investointeihin sekä lainojen lyhennyksiin. **1 p.**
- Kunta B on myös lähtötilanteessa kuntaa A velkaisempi, mikä tarkoittaa korkeampia velanhoitokuluja ja lyhennyksiä. **1 p.**
- Kunnan B epäsuotuisampi huoltosuhde sekä yli 64-vuotiaiden merkittävästi korkeampi osuus väestöstä merkitsevät, että kunnan tarjoamille palveluille on enemmän kysyntää ja sitä kautta syntyy menopaineita. Tämä edelleen kaventaa mahdollisuuksia investointeihin. **1 p.**
- Kunnan B kunnallisveroprosentti on selvästi korkeampi kuin kunnan A, joten veronkorotusvara on myös pienempi. Näin ollen mahdollisuudet tulorahoituksen vahvistamiseen (ja siten investointikyvyn kasvattamiseen)

veroprosenttia korottamalla ovat kunnassa B vähäisemmät kuin kunnassa A.

1 p.

+ Koska kunnassa B on vuosikate ollut jo pitkään matala ja velkaisuus korkea, on mahdollista, että välttämättömiäkin korvausinvestointeja on jouduttu lykkäämään menneinä vuosina. Tällöin varsinaisiin uusinvestointeihin ei ehkä ole varaa moniin vuosiin, vaan joudutaan purkamaan esim. korjausvelkaa.

3) Pohdi, kummalla kunnalla on paremmat mahdollisuudet hyötyä, mikäli yleinen suhdannetilanne Suomessa alkaa parantua. (3 pistettä)

- Kunnan A yhteisöverokertymä/asukas on ollut paljon suurempi kuin kunnan B, mutta kyseinen tulorahoituksen erä on kärsinyt huomattavasti heikosta suhdannetilanteesta. Mikäli yleinen taloustilanne paranee, on oletettavaa, että myös kunnan A tulorahoitus vahvistuu nopeammin kuin kunnan B. **1 p.**
- Kunnassa B pitkäaikaistyöttömien osuus on selvästi korkeampi kuin kunnassa A. Mitä pidempään työttömyys jatkuu, sitä vaikeampaa uudelleentyöllistyminen on. Tästä syystä työllisyyden nopea koheneminen paremman suhdannetilanteen vanavedessä on kunnassa B selvästi epätodennäköisempää kuin kunnassa A. **1 p.**
- Korkeampi huoltosuhde merkitsee, että työikäisiä kuntalaisia on kunnassa B suhteellisesti vähemmän kuin kunnassa A. Tästä syystä myös kunnan B veropohja on kapeampi ja mahdollisuudet kasvattaa kunnallisverokertymää suhdannetilanteen parantuessa ovat pienemmät. **1 p.**